

Stichting Hollandpromote.com

VAN DE VERJARING EN DE VERVALLEN TERMIJNEN: HET GROTE MISVERSTAND

Prof. dr.ir. A. F.P. van Putten, PO box 1200 5602 BE Eindhoven

In het procesrecht en bij het tuchtrecht wordt door partijen, rechtbanken en gerechtshoven veelvuldig een beroep gedaan op verjaring en / of vervallen termijnen teneinde niet ontvankelijkheid te bewerkstelligen en daarmee eiser of de klachtgerechtigde zijn rechten te ontnemen dan wel te blokkeren. De wettelijke grondslag waarop een beroep wordt gedaan, ontbeert logica door tekortschietende definities en een daarmee gepaard gaande onjuiste interpretatie van deze artikelen over verjaring c.q. vervallen termijnen. Er wordt in de huidige praktijk ten onrechte geen dan wel op een onjuiste wijze onderscheid gemaakt tussen het tijdstip van het ontstaan van de gebeurtenis waarop beroep wordt gedaan en het tijdstip van kennisneming door eiser of klachtgerechtigde. Het begrip 'kennisneming van' dient nader gedefinieerd te worden.

INLEIDING

In het civiel recht bestaan voor verschillende procedures verschillende vervalttermijnen waarbinnen een beroep of appèl kan worden ingesteld variërend van 4 weken tot 3 maanden. Uitgegaan dient te worden van de datum van de uitspraak en niet vanaf de datum van betekening ex artikel 430 lid 3 Rv, daar de uitspraak eerst dan rechtskracht zou verkrijgen. Bij herroeping is het rechtsmiddel cassatie of appèl niet aan de orde.

In het algemeen is van verjaring en vervalttermijnen sprake in het civielrecht, het Bestuursrecht, het Strafrecht en binnen het tuchtrecht van de Wet op het notarisambt. De Advocatenwet en de Gerechtsdeurwaarderswet kent geen officieel wettelijk vastgestelde termijnen voor verjaring of verval. In de praktijk blijkt echter dat het tuchtrecht van de Orde van Advocaten en de Gerechtsdeurwaarderswet wel termijnen tot aanvang van en gedurende een klachtprocedure introduceren. Deze vinden echter geen grondslag in de wet.

Bij een herroepingprocedure kan ingevolge artikel 382 Rv. *Een vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan, kan op vordering van een partij worden herroepen indien:*

- a. het berust op bedrog door de wederpartij in het geding gepleegd,*
- b. het berust op stukken, waarvan de valsheid na het vonnis is erkend of bij gewijsde is vastgesteld, of*
- c. de partij na het vonnis stukken van beslissende aard in handen heeft gekregen die door toedoen van de wederpartij waren achtergehouden.*

Als aanvulling op het rechtsmiddel herroeping wordt in het civielrecht artikel 383 lid 1 Rv toegepast. In de wet op het notarisambt betreft het artikel 99 lid 12 WNA en in het Wetboek van Strafrecht artikel 70. We beperken ons tot de artikelen 383 lid 1 Rv en 99 lid 12 WNA.

In het burgerlijk procesrecht wordt dikwijls een beroep gedaan op verjaring en vervallen termijnen om een klacht of beroep tardief te verklaren en daarmee niet-ontvankelijkheid te bewerkstelligen met als gevolg dat belanghebbenden in hun rechtens te respecteren

Stichting Hollandpromote.com

belangen worden geblokkeerd¹. De artikelen waarop eiser dan wel klachtgerechtigde in bezwaar of tot herroeping kan komen, berusten bij de toepassing van deze artikelen op een onjuiste interpretatie van de optredende gebeurtenissen in de tijd. Er dient te worden onderscheiden het tijdstip van de (juridische) gebeurtenis waarop de specifieke informatie bij de bron is ontstaan en het tijdstip waarop de kennisneming of waarneming door eiser of klachtgerechtigde is gedaan, dus niet had *kunnen* worden gedaan.

In de informatietheorie wordt onderscheid gemaakt tussen de *informatiebron*, hier de rechtbank of de notaris en de ontvanger (hier de klachtgerechtigde of eiser). In alle gevallen kan de informatie al veel langer bij de bron bestaan, maar om welke reden dan ook de ontvanger nog niet hebben bereikt. Praktisch gesproken doet de moeilijkheid zich voor hoe objectief, verifieerbaar en ondubbelzinnig te bepalen op welk moment de relevante informatie is ontstaan en op welk moment de ontvanger van die informatie kennis heeft genomen. De vraag of de ontvanger van de informatie kennis heeft *kunnen* nemen is niet aan de orde. Aan de orde is de vraag, *wanneer eiser of klachtgerechtigde daadwerkelijk kennis heeft genomen*. Het blijkt dat beide genoemde artikelen in de tijdbepaling niet eenduidig zijn in de te onderscheiden gebeurtenissen.

ANALYSE

In het onderstaande maken we onderscheid tussen de bron van informatie en de ontvanger van de informatie, waarop eiser dan wel klachtgerechtigde een beroep kan doen. Dit is in onderstaande figuur geïllustreerd. Het is nu verder van belang onderscheid te maken tussen de verschillende optredende gebeurtenissen.

Figuur 1. Illustratie van de informatiebron en de ontvanger van die informatie. Er dient onderscheid gemaakt te worden tussen de gebeurtenis met het tijdstip van het ontstaan van de informatie en de gebeurtenis met het tijdstip van de ontvangst van de informatie.

Bij rechtsvordering wordt artikel 383 lid 1 Rv toegepast: Deze luidt: *"Het rechtsmiddel moet worden aangewend binnen drie maanden nadat de grond voor de herroeping is ontstaan en de eiser daarmee bekend is geworden. De termijn vangt niet aan dan nadat het vonnis in kracht van gewijsde is gegaan.*

In dit artikel staan twee elkaar uitsluitende gebeurtenissen. De eerste zin is een gebeurtenis, waarbij aan twee voorwaarden moet zijn voldaan (zgn. EN relatie) namelijk het aanwenden van het rechtsmiddel binnen drie maanden na het ontstaan daarvan en de conditie dat eiser daarmee bekend is geworden. De eerste zin leidt tot herroeping die onbepaald is in de tijd.

De tweede zin is de tijdsbepaling gerekend vanaf het moment dat het vonnis in kracht van gewijsde is gegaan. Dit leidt tot herroeping, eerst nadat het vonnis in kracht van gewijsde is gegaan. Van conformiteit is geen sprake.

---

¹ Klacht Kamer van Toezicht over de Notarissen en Kandidaat-notarissen te 's - Hertogenbosch, Zaaknummer KLN. 07.17

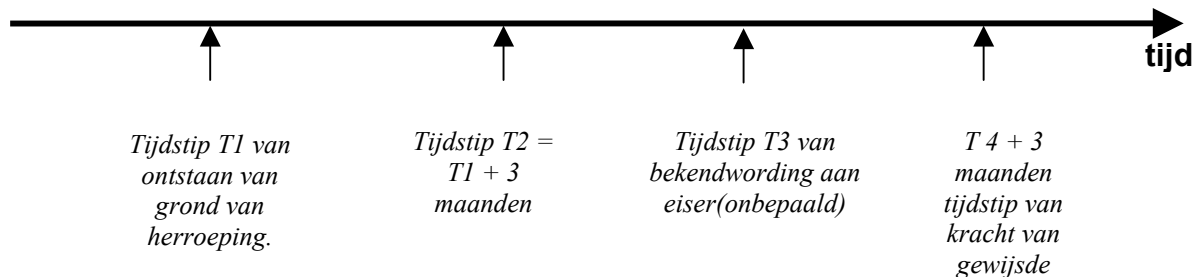

Stichting Hollandpromote.com

Een nadere analyse leert dat bij een verzoek tot herroeping de volgende gebeurtenissen kunnen worden onderscheiden:

- G1 ontstaansgebeurtenis van de grond van herroeping, tijdstip T1
- G2 de ontstaansgebeurtenis G1 plus 3 maanden, tijdstip $T2 = T1 + 3$
- G3 de gebeurtenis dat eiser kennis heeft genomen met de ontstaansgrond, tijdstip T3.
- G4 de gebeurtenis dat de einduitspraak in kracht van gewijsde is gegaan, tijdstip T 4

Het is duidelijk dat het tijdstip T1 van de ontstaansgrond onbepaald is. Gebeurtenis G3 is eveneens onbepaald. Brengen we dit over op een tijdbalk dan krijgen we het volgende beeld zoals in figuur 2 is geschetst. De ontstaansgrond van herroeping kan liggen vóór het eindvonnis, ten tijde van het eindvonnis of na het eindvonnis. Er dient dan ook onderscheid gemaakt te worden tussen de bron van de informatie waarop een beroep wordt gedaan en het tijdstip van kennisneming door eiser of klachtgerechtigde.

Figuur 2. De bepaling van het tijdstip van de grond van herroeping van eiser. Tijdstip T3 waarop de eiser bekend is geworden met de grond van herroeping, is in de tijd niet uniek bepaald.

Het artikel gaat mank aan een goede definitie.

Bij de wet op het Notarisambt (WNA) treffen we aan art. 99 lid 12 WNA. *Mutatis mutandi* kan hier dezelfde redenering gevolgd worden. Ook hier moet onderscheid gemaakt worden tussen de bron en de ontvanger van de informatie met bijbehorende tijdstippen, waarop deze gebeurtenissen plaatsvinden, of plaatsgevonden hebben.

Het desbetreffende artikel luidt: *“Een klacht kan slechts worden ingediend gedurende drie jaren na de dag waarop de tot klacht gerechtigde van het handelen of nalaten van een notaris of kandidaat-notaris dat tot tuchtrechtelijke maatregelen aanleiding kan geven kennis heeft genomen.”*

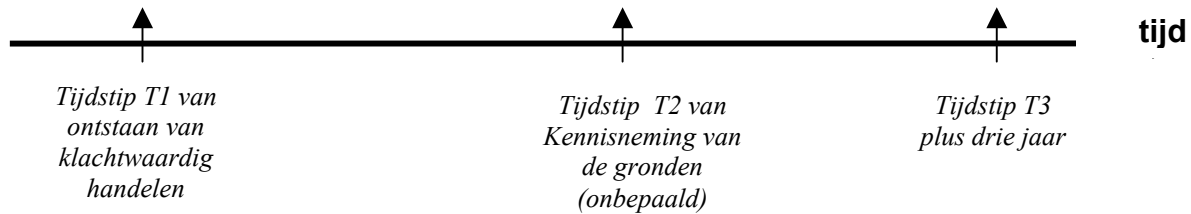
Bij artikel 99 lid 12 WNA zijn de volgende gebeurtenissen van belang.

- G1 Ontstaansgebeurtenis van het klachtwaardige handelen, tijdstip T1
- G2 Gebeurtenis van het kennisnemen door klachtgerechtigde, tijdstip T2
- G3 Gebeurtenis van het kennisnemen + 3 jaar, tijdstip T3

T1 is het tijdstip van de gebeurtenis waarop het klachtwaardig handelen is ontstaan. In de loop van de tijd zal hier een duidelijk tijdstip aan het licht komen. De vraag doet zich hier voor hoe dit tijdstip vast te stellen wanneer de klachtgerechtigde kennis heeft genomen van het klachtwaardig handelen. Een eenduidige niet betwistbare vaststelling op grond van dit artikel faalt.

Stichting Hollandpromote.com

Figuur 3. Illustratie van de verschillende van belang zijnde tijdstippen bij verjaring of vervaltermijnen bij de Wet op het Notarisambt. (WNA)

Ook dit artikel gaat mank aan een eenduidige en juiste definitie van de gebeurtenis “kennis heeft genomen” en de tijdsbepaling daarvan.

DISCUSSIE EN CONCLUSIES

Analyse van de betekenis en strekking van beide artikelen impliceert dat er op de eerste plaats een duidelijk onderscheid gemaakt dient te worden tussen de periode vanaf het *ontstaan* van het handelen en het *moment van kennisnemen* door eiser of klachtgerechtigde. De verschillende te onderscheiden gebeurtenissen in beide artikelen zijn niet goed gedefinieerd.

Beide artikelen zeggen in ieder geval, dat vanaf het moment dat de eiser of klachtgerechtigde kennis heeft genomen van het handelen, de klok gaat lopen en derhalve niet vanaf het moment van het ontstaan van het klachtwaardig handelen. De vraag blijft hoe eenduidig te bepalen wanneer eiser of klachtgerechtigde kennis heeft genomen. Zo dient ook het begrip "kennis nemen" c.q. "bekend is geworden" nader te worden gedefinieerd. Dit zijn dus gebeurtenissen (events) die, noch als 'event', noch als tijdsbepaling eenduidig en ondubbelzinnig zijn gedefinieerd.

Beide artikelen behoeven een gewijzigde redactie, zodat elke dubbelzinnigheid kan worden uitgesloten. Daarbij dienen criteria te worden opgenomen voor het begrip 'kennisnemen van', teneinde misbruik en / of benadeling te voorkomen. Voorbeeld: een notaris weigert een kopie van een testament af te geven aan een nabestaande, omdat deze (volgens de notaris) niet in het testament voorkomt. Vervolgens gaat de notaris met pensioen en ontdekt zijn opvolger de misleiding. Om een klacht tegen het kantoor te voorkomen, wacht deze met het 'ontdekken' daarvan tot T2 is gepasseerd. T2 moet derhalve een lang tijdsverloop omvatten òf het moet worden toegestaan een klacht in te dienen zonder (volledig) over de gronden te beschikken. Immers, een deel van de gronden komt pas beschikbaar in de loop van het verweer van de wederpartij.

Bij schade procedures in het strafrecht en in het civiel recht kunnen zich vergelijkbare situaties voordoen, waarbij vervaltermijnen een cruciale rol spelen. Te denken valt in het bijzonder aan letselschadeslachtoffers. Wanneer kan gezegd worden dat een 'schuldenaar' bekend is geworden met de schade en opeisbaarheid? Volgens Knoops geldt die vanaf moment van een strafvonnis waarbij iemand is vrijgesproken. De rechtspraak bepaalt echter dat al bij de aanhouding van een verdachte, de verjaringstermijn van 5 jaar gaat lopen, hetgeen dan ook betwist wordt. In dit verband kan ook in het civiel recht bijvoorbeeld bij jarenlang roken, verkeerd geadviseerd medicijn gebruik, of asbestverwerking de vraag gesteld worden wanneer eiser of de klachtgerechtigde kennis heeft verkregen van de gevolgen daarvan en dientengevolge met welke verjaringstermijn gerekend dient te worden.

Stichting Hollandpromote.com

Het definiëren van “*kennis heeft genomen*” houdt automatisch in dat een klacht of herroeping ‘redelijkerwijs als ontvankelijk kan worden aangemerkt’, ook als het dossier nog niet compleet is. Dit kan veel discussies voorkomen over gronden en ontvankelijkheid van eiser of klachtgerechtigde. Anders gezegd, ‘rekken’ door bewijs achter te houden, is dan onmogelijk.

Dankbetuiging

De auteur wenst de volgende personen te bedanken voor hun waardevolle en kritische opmerkingen op dit artikel: L.J.J. Dorrestijn kon. b.d.; prof. mr. dr. G.J.A. Knoops; prof. mr. dr. A. W. Jongbloed; prof. mr. E.A.A. Luijten en prof. M.H.P.M. van Putten, Ph.D.

Eindhoven, augustus 2010